Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	@ september 2021
Portefeuille(s)	Economische Zaken, Deelnemingen, Wonen, Openbare ruimte, Verkeer, Vervoer en Luchtkwaliteit, Grondzaken en Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Victor Everhardt, Egbert de Vries en Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte & Duurzaamheid, Economische Zaken en Grond en Ontwikkeling [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Vooraankondiging congestie elektriciteitsnetwerk Amsterdam door Liander op 16 september; voor de voedingsgebieden van de onderstations Westzaanstraat en Noord Papaverweg

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeert het college u over de vooraankondiging door Liander van congestie (code oranje) op het elektriciteitsnetwerk bij de onderstations Westzaanstraat en Noord Papaverweg. Daarnaast wordt de meest recente informatie over de situatie van het Amsterdamse elektriciteitsnetwerk met u gedeeld en wordt de aanpak van Liander en samenwerking met de gemeente hierin nader toegelicht. De recente ontwikkelingen in Amsterdam maar ook in de rest van Nederland laten zien dat het tegenwoordig niet meer vanzelfsprekend is dat het elektriciteitsnetwerk tijdig en afdoende voorziet in de behoefte. Als gemeente hebben we een groot belang bij het oplossen van deze problemen, waarvoor de primaire verantwoordelijkheid bij de netbeheerder ligt. Het betekent namelijk dat ontwikkelingen in de stad tijdelijk geen doorgang kunnen vinden. Dit vraagt om extra maatregelen en nauwe samenwerking van alle betrokken waaronder de netbeheerders en de grootverbruikers zelf maar ook het Rijk en de gemeente kunnen hier een bijdrage aan leveren.

Inleiding

24 juni j.l. informeerden we u over een afkondiging van congestie door Liander op het elektriciteitsnet in Buiksloterham/Overhoeks (code rood) en een vooraankondiging van congestie voor het oostelijk deel van het Havengebied (code oranje). Daarnaast hebben we u toen laten weten dat ook in een groot deel van de rest van Amsterdam de situatie zorgelijk is. Inmiddels hebben wij van Liander vernomen dat zij op 16 september 2021 ook voor de gebieden die gevoed worden door de onderstations Westzaanstraat en Noord Papaverweg (zie bijlage voor gebiedsgrenzen) een vooraankondiging van congestie moeten doen (code oranje).

Deze (voor)aankondigingen van Liander hebben betrekking op grootverbruik-klanten. Particuliere klanten ondervinden hier vooralsnog geen hinder van. Liander kondigt, conform hun richtlijnen congestie aan om de betrouwbaarheid van het netwerk voor hun bestaande klanten te garanderen.

De congestie wordt veroorzaakt doordat de vraag naar elektriciteit in het betreffende gebied de afgelopen periode sneller is gegroeid dan waarop Liander in hun planvorming en voorbereiding heeft kunnen anticiperen. Deze groeiende vraag naar elektriciteit wordt veroorzaakt door de groei van de stad met o.a. nieuwe (industriële en logistieke) bedrijven, horeca, supermarkten, zorginstellingen en onderwijsinstellingen en de elektrificatie van mobiliteit en verwarming van woningen. Verschillende specifieke ontwikkelingen in de gebieden zorgen voor een grotere elektriciteitsvraag waar de betreffende onderstations niet in kunnen voorzien.

Liander voert een onderzoek uit naar oplossingen zoals het meer in balans brengen van vraag en aanbod. Hierdoor kan mogelijk weer ruimte beschikbaar komen voor nieuwe ontwikkelingen. Ook beoordeelt Liander nieuwe grootverbruik aanvragen de komende tijd individueel om te bepalen of deze kunnen worden ingepast. Daarnaast is Liander, net als voor de gebieden Westhaven en Buiksloterham/Overhoeks, samen met de gemeente, TenneT en Port of Amsterdam actief bezig met het versneld uitbreiden en verzwaren van het lokale elektriciteitsnetwerk.

In deze brief wordt (op basis van de informatie waarover we nu beschikken) kort de impact en mogelijke oplossingsrichtingen voor deze twee gebieden geschetst. Daarna wordt meer algemene informatie gedeeld over de situatie van het Amsterdamse elektriciteitsnetwerk en de aanpak van Liander en samenwerking met de gemeente hierin.

Impact op ontwikkelingen in verzorgingsgebieden Westzaanstraat en Noord Papaverweg
Een structurele oplossing voor het verzorgingsgebied Westzaanstraat wordt gezocht in een uitbreiding met twee nieuwe onderstations aan de Nieuwpoortstraat en in Haven-Stad. Volgens de huidige planning zijn deze in 2027 gereed. Voor Noord Papaverweg kan een oplossing worden gevonden in een uitbreiding van het bestaande onderstation Papaverweg. Deze staat gepland voor 2025. In alle congestiegebieden wordt daarnaast gekeken naar mogelijkheden om energie te besparen en meer te sturen op vraag en aanbod.
Nieuwe kleinverbruik aansluitingen zoals woningen worden in deze periode nog wel van elektriciteit voorzien. Hiervoor reserveert Liander vermogen. Maar nieuwe grootverbruikers zoals nieuwe (industriële of logistieke) bedrijven, horeca, supermarkten, zorg- of onderwijsinstellingen of snellaadinfra kunnen mogelijk niet worden voorzien in hun vraag. Dit geldt ook voor bestaande klanten met een grootverbruikaansluiting die een uitbreiding nodig hebben (en zich nog niet bij Liander hebben gemeld). Concreet speelt dit nu in betreffende gebieden voor drie klanten van Liander. De inschatting is dat dit de aankomende jaren voor meer klanten gaat spelen omdat in de betreffende verzorgingsgebieden grote gebiedsontwikkelingen zijn voorzien als NDSM; Buiksloterham; Klaprozenbuurt; Overhoeks; Sloterdijk I Zuid en andere delen van Havenstad, Foodcenter, Houthavens en tevens voor snellaadstations voor elektrische bussen en veren. Vanwege privacywetgeving mag Liander geen individuele klantgegevens delen en kan het college daarom de exacte impact niet delen.

Oplossingsrichtingen voor congestiegebieden Westzaanstraat en Noord Papaverweg
We dringen aan bij Liander om haast te maken met oplossingen voor de korte termijn. Liander richt per congestiegebied een caseteam in dat onderzoekt welke oplossingen kunnen worden ingezet. Verschillende gemeentelijke organisatieonderdelen participeren in deze caseteams. Er worden diverse oplossingsrichtingen onderzocht zoals:

- Versneld uitbreiden en verzwaring van het lokale netwerk. De voorziene bouw van twee nieuwe onderstations aan de Nieuwpoortstraat en in Havenstad moet voorzien in de groeiende vraag naar elektrisch vermogen in het voedingsgebied van Westzaanstraat. Voor Noord Papaverweg moet het bestaande station worden uitgebreid. Samen met Liander zoeken we momenteel naar mogelijkheden om de huidige planning te versnellen. Wanneer het netwerk is uitgebreid is er weer ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.
- Tijdelijke maatregelen zoals tijdelijke transformatoren en batterijen.
- Vraag en aanbod van elektriciteit in balans brengen onder andere door afspraken te maken met klanten die momenteel (nog) niet alle capaciteit van hun contract gebruiken (congestiemanagement).
- Eventuele andere onconventionele en innovatieve oplossingen die onder andere kunnen voortkomen uit de marktconsultatie voor flexoplossingen die onlangs is afgerond;
- Voor de gebiedsontwikkeling wordt onderzocht of en onder welke voorwaarden de reserveringen die Liander heeft gedaan voor nieuwe woningen kunnen worden gebruikt voor de overige functies die deel uitmaken van de gebiedsontwikkelingen. Nu wordt door Liander alleen vermogen gereserveerd voor nieuwe woningen terwijl in de gebieden niet alleen woningen maar hele nieuwe stadsbuurten met ook winkels, horeca en andere voorzieningen worden ontwikkeld.

Situatie op de rest van het Amsterdamse elektriciteitsnetwerk

Algemeen
Naast de vier gebieden waar nu congestie voor is aan- of afgekondigd, geldt voor heel Amsterdam code geel. Dit betekent dat de situatie zorgelijk is. Afhankelijk van de snelheid van ontwikkelingen is er een serieuze kans aanwezig dat de aankomende maanden en jaren in meer delen van Amsterdam congestie gaat worden aangekondigd.

Naast de congestie op het niveau van onderstations kan er ook op middenspannings- en laagspanningsnivau congestie ontstaan. Dan zit de beperking met name in de capaciteit van lokale kabels en elektriciteitskasten. Deze problemen zijn spontaner van aard en zijn op voorhand lastig te voorspellen. Liander en de gemeente werken op dit moment de strategie voor middenspanning en laagspanning verder uit om ook hier meer zicht op te krijgen.

Westhaven
Voor het verzorgingsgebied Westhaven heeft Liander op 24 juni 2021 een vooraankondiging gedaan (code oranje). Inmiddels heeft Liander de impact in beeld gebracht. Er zijn in totaal 19 (bestaande en nieuwe) klanten in dit gebied die mogelijk hinder ondervinden van de congestie. Het gaat hierbij om datacenters, industriële of logistieke functies. Liander voert in het gebied momenteel congestiemanagement-onderzoek uit naar de mogelijkheden om meer elektrisch vermogen beschikbaar te stellen. Dit onderzoek is eind september ’21 gereed. Wanneer dit onderzoek oplossingen oplevert dan worden deze uitgevoerd en is er weer ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Mocht het onderzoek geen oplossingen opleveren dan wordt alsnog congestie (code rood) afgekondigd.
Tegelijk is Liander in dit gebied bezig met de planvorming van een nieuw onderstation aan de Sextantweg. Volgens de huidige planning is deze in 2026 gereed. Op dit moment wordt door

Liander, TenneT, Port of Amsterdam en de Gemeente Amsterdam onderzocht hoe de planvorming kan worden versneld en/of welke tijdelijke oplossingen mogelijk zijn. De resultaten hiervan zijn in oktober '21 gereed.

Buiksloterham/Overhoeks
Voor het verzorgingsgebied Buiksloterham/Overhoeks heeft Liander op 24 juni 2021 congestie afgekondigd (code rood). Voor dit gebied werken Liander en de gemeente momenteel aan het versneld uitbreiden van het elektriciteitsnetwerk. Bij het afkondigen van de congestie op 24 juni is de planning voor deze uitbreiding al een jaar naar voren gehaald. Volgens de meest recente inzichten is de congestie in dit gebied in het eerste kwartaal van 2023 verholpen. Het gebied Buiksloterham/Overhoeks maakt echter deel uit van het grotere voedingsgebied van Noord Papaverweg. Hierdoor ondervinden klanten die nog geen aanvraag bij Liander hebben ingediend mogelijk alsnog hinder van de congestieproblematiek.

ASM-institute/TU-Delft voert op dit moment voor de gemeente een verdiepende analyse uit naar mogelijkheden van vraag- aanbodsturing. Liander is gehouden aan wettelijke kaders voor het toepassen van congestiemanagement (o.a. vraag- en aanbodsturing) en is daardoor beperkt in de maatregelen die zij kunnen treffen. Onderzocht wordt welke aanvullende maatregelen een bijdrage kunnen leveren in het tegengaan van de congestieproblematiek. Uitkomsten uit dit onderzoek kunnen vervolgens ook worden toegepast in andere congestiegebieden.

Hoe nu verder?
Liander, Tennet en de gemeente richten zich op een aantal zaken om slim netbeheer en versnelling in de uitbreiding te kunnen bewerkstelligen.

1. *Belangen en prioriteiten scherp*
   Zoals eerder, in deze brief en die van 24 juni, vermeld zijn we met Liander in gesprek en benadrukken hierin de urgentie om op korte termijn met oplossingen te komen zodat de economische ontwikkeling van de stad, het bouwen van woningen en de energietransitie in het gewenste tempo kan doorgaan.

2. *Periodieke update*
   Dit is de tweede keer in korte tijd dat u wordt geïnformeerd over een specifiek geval van congestie in Amsterdam. In het vervolg ontvangt u ieder half jaar een periodieke update waarbij u door Liander en ons wordt geïnformeerd over de situatie op het Amsterdamse elektriciteitsnetwerk en de congestieproblematiek. De eerste update volgt begin 2022.

3. *Beroep op het Rijk*
   Met de aankondiging van twee nieuwe congestiegebieden wordt de impact van deze problematiek voor Amsterdam steeds duidelijker. De kans bestaat dat ontwikkelingen in meerdere delen van de stad vertraging oplopen. Het is echter geen probleem dat zich specifiek in Amsterdam afspeelt. In heel het land loopt het elektriciteitsnetwerk tegen de grenzen van haar capaciteit aan. We vragen de Minister van EZK dan ook om in actie te komen en hebben hem hierover een brief gestuurd (zie bijlage). We vragen om:

- de juiste financiële condities te creëren voor een tijdige uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk in een hoogstedelijke context;
- wet- en regelgeving in te voeren waarbij eerder en meer mogelijkheden ontstaan voor het in balans brengen van vraag en aanbod;
- samen met ons en andere maatschappelijke partijen te zorgen voor tijdig beschikbaar krijgen van voldoende technisch personeel;
- mogelijkheden te onderzoeken waarmee meer regie kan worden gevoerd op ontwikkelingen, om te voorkomen dat niet één ontwikkeling beslag legt op de capaciteit van een heel gebied.

Dit om ervoor te zorgen dat netbeheerders en gemeenten optimaal uitvoering kunnen geven aan opgaven van nationaal belang zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave en de uitvoering van het klimaatakkoord. Ook vragen we bedrijven om maatregelen te nemen om hun elektriciteitsvraag te beperken en sneller en meer energie te besparen om zo bij te dragen in een goede verdeling van de beschikbare elektriciteit.

Technische raadsessie
Dinsdag 28 september 2021 wordt voor u een technische sessie georganiseerd om meer duiding te geven bij de situatie, de impact daarvan en oplossingsrichtingen.

Ik verwacht u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Bijlagen
1. Raadsbrief van 24 juni 2021
2. Brief aan Minister EZK van @ september 2021
3. Kaart gebiedsgrenzen verzorgingsgebied onderstations Westhaven en Papaverweg Noord